

YMPÄRISTÖ JA POLITIIKKA

La 27.10., Päärakennus, sali 4

NIMBY-puhe ja itsekkyyden uudet ulottuvuudet

TONI EEROLA, toni.eerola@geolanguage.fi

GeoLanguage Oy

Maisema-, elinkeinot-, kulttuuriarvot-, luonto- ja matkailu tuhoutuvat lopullisesti. Kiinteistöjen arvo laskee, tietoa pimitetään ja voiton käärivät vieraat tahot. Tätä puhetta kuulee usein Nimby-konflikteissa (*not in my backyard*). Samalla puheella ja argumenteilla vastustetaan niin uraanikaivoksia, ydinvoimaloita, tuulivoimaloita, kuin vammaisten- ja asunnottomien asuntoilaitakin.

Tätä universaalialia argumentointia voidaan kutsua nimby-puheeksi, joka toistuu paikkakunnasta ja vastustuksen kohteesta riippumatta aina samanlaisena koko maassa. Kaikkea voidaan pitää uhkana. Riskiyhteiskunnan käsitettä venytetään. Nimby-tapaukset noudattavatkin aivan omaa logiikkaansa. Hankkeista pitää tiedottaa hyvissä ajoin, koska tiedon puute aiheuttaa negatiivisen yllätyksen, närkästystä ja vastustuksen synnyn paikallisaktiivien keskuudessa.

Näille yleensä vähemmistöön jääville nimbyilijöille maisema näyttää olevan erityisen tärkeä. Se koetaan omaksi, kuten esim. tuulimyllyjä vastutettaessa. Kyse on itsekkyyden uudesta ulottuvuudesta. Oma tila ei rajoitu enää pihapiiriin, vaan saattaa kattaa koko lähiympäristön kilometrien säteellä. Oma reviiiri ulotetaan mahdollisimman laajalle alueelle, jopa subjektiivisiin sfääreihin. Oman elinympäristön ei sallita muuttuvan. Muuttuvaan, monimutkaiseen ja globalisoituvaan maailman reagoidaan torjunnalla, paikallisuutta ja omia tarpeita korostamalla. Yksityisen maanomistuksen merkitys kasvaa yhdessä lisääntyvän individualismin kanssa. Yleinen etu, vähemmistöjen oikeudet, solidaarisuus, ilmastonmuutos, jne. ohitetaan.

Nimby-tapauksissa on aina vain ajan kysymys, milloin joku kertoo löytäneensä jonkun harvinaisen lajin hankkeelle kaavaillulta alueelta. Kun pelkkä MINÄ ei riitä argumentiksi, haetaan avuksi kasvit, liito-oravat, kalat ja linnut, jotka hypoteettisesti kärsisivät hankessta. Luonto välineellistetään oman edun tavoittelun työkaluksi. Tässä luovuudella ei ole rajaa. Kartoilta haetaan kaikki mahdolliset ja mahdottomatkin esteet hankkeen toteuttamiselle. Media tarttuu kärkkäästi vastustajien argumentteihin, levittäen näitä muiden aktiivien kopioitaviksi eri puolilla maata. Jotkut suhtautuvat myötämieleisesti vastustajiin, koska vastarinta nähdään hyvänä asiana.

Maiseman kokeminen on yksilöllinen makuasia. Tuulimyllyt, vammaisten asunotlat tai kaivokset eivät ole pilanneet maisemaa tai vähentäneet matkailua missään päin maailmaa. Jos esim. uraanikaivoksetkaan eivät ole haitanneet matkailua, miten sen tekisivät muutkaan hankkeet? Tämän voisivat nimbyilijätkin ottaa huomioon, sen sijaan että tarrautuisivat itsekkäästi omiin, subjektiivisiin arvoihinsa, maisemaansa ja keksittyihin argumentteihinsa.

YMPÄRISTÖ JA POLITIIKKA

La 27.10., Päärakennus, sali 4

Harjavallan Suurteollisuuspuiston lähiympäristön magneettinen kartoitus

HANNA SALO, hansalo@utu.fi

Turun yliopisto

Ilmakehän magneettiset partikkelit ja niihin liittyvät raskasmetallit ovat lähtöisin samoista antropogeenisistä lähteistä. Magneettisia menetelmiä käytetään raskasmetallitasojen arvioimiseen, partikkelien mineraalikoostumuksen ja raekokojen tutkimiseen sekä päästölähteiden tunnistamiseen. Magneettinen biomonitorointi tarjoaa vaihtoehdon perinteisille ilmanlaadun monitorointimenetelmille. Orgaaniset materiaalit, kuten lehdet tai sammaleet, ovat laajalle levinneitä ja antavat mahdollisuuden yksityiskohtaiseen näytteenkeruuseen, joka voi paljastaa alueellisia vaihteluita tai aiemmin huomaamatta jääneitä saastelähteitä.

Harjavallan Suurteollisuuspuisto lähiympäristöineen on yksi Suomen saastuneimmista ja samalla myös tutkituimmista alueista seurauksena pitkään jatkuneesta teollisesta toiminnasta. Alueen ilmanlaadua tutkitaan säännöllisesti bioindikaattoriseurannoilla ja sammalpallomenetelmällä. Vuosina 2010–2011 Harjavallassa tehtiin sammalpalloilla aiempaa kattavampi kartoitus, jossa analysoinnissa käytettiin ensisijaisesti magneettisia menetelmiä. Näytteet kerättiin kahdessa puolen vuoden jaksossa. Näytelinjoja, jotka perinteisesti ovat kulkeneet vain väli-ilmansuuntiin, lisättiin päällilmansuuntiin. Kaikista sammalpallonäytteistä mitattu magneettinen susceptibiliteetti osoittaa, että suurin kuormitus kohdistuu 0.5–1.0 km etäisyydelle teollisuusalueesta. Koholla olevia arvoja on vielä 4.0 km etäisyydellä, minkä jälkeen aletaan lähestyä taustanäytteen tasoa. Kuormitus leviää tehokkaammin vallitsevien tuulten sekä Kokemäenjokilaakson suuntaisesti kaakkoon ja luoteeseen, joissa susceptibiliteetti-arvot pysyvät kohonneina pitempään. Sammalpaloista mitatut metallipitoisuudet korreloivat hyvin magneettisen susceptibiliteetin kanssa.

IRM:n ja hystereesi-silmukan perusteella sammalpallonäytteiden magneettinen mineralogia koostuu magneettisesti pehmeistä mineraaleista, kuten magnetiitista. Hystereesiparametrit indikoivat magnetiittipartikkelien olevan lähinnä PSD (*pseudo-single domain*) luokkaa. Alueen merkittävimpanä päästölähteenä on yleensä pidetty Cu–Ni-sulaton piippua. Aiempaa tiheämpi näytelinjasto kuitenkin paljastaa hot spot -alueita mm. kuonakasojen välittömässä läheisyydessä. Teollisuusalueen muiden toimintojen rooli pölypäästöjen lähteenä voi paikallisesti ja lyhyillä etäisyyksillä olla merkittävämpi kuin piippupäästöjen, jotka leviävät laajemmalle alueelle.

YMPÄRISTÖ JA POLITIIKKA

La 27.10., Päärakennus, sali 4

Metsien bioenergiatuotannon skaalat ja niiden poliittisuus

TEIJO RYTTERI * & JANI LUKKARINEN, teijo.rytteri@uef.fi

Itä-Suomen yliopisto

Metsätalouden ohjauksen haasteeksi on viime vuosina noussut bioenergian tuottaminen. Metsien tuottamasta biomassasta eivät kilpaile ainoastaan saha- ja selluteollisuus, vaan puuta ohjautuu lisääntyvässä määrin myös energiantuotantoon. Metsien käyttöä ja käytön kestävyyttä tarkastellaan siis uudesta näkökulmasta. Esityksen lähtökohtana onkin, että kestävyuden käsite on aina sidoksissa omaan aikaansa ja erilaisiin taloudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin intresseihin. Bioenergian tuotannon kestävyuden määrittely on siten aina kontekstisidonnaista. Esityksessä esitetään käsitteellinen jäsenitys taloudellisen kestävyuden keskeisistä osa-alueista ja kuinka tätä käsitteellistä kehystä voidaan soveltaa metsien bioenergiakäyttöön liittyvien yhteiskunnallisten ristiriitojen analysointiin. Johtopäätöksenä on, että bioenergian kestävyuden määrittelyyn liittyy väistämättä poliittisesti merkityksellisiä ajan, tilan ja toimijoiden rajauksia. Siten bioenergian tuotanto jäsentää uudella tavalla perinteisiä ja itsestään selviksi muodostuneita tulkintoja metsien käytön kestävyydestä nostaen samalla esiin uusia kestävyyskysymyksiä. Bioenergian tuotannon kestävyuden analyttinen erottelu onkin välttämätöntä erilaisten ristiriitojen ymmärtämiseksi ja ratkaisemiseksi.

YMPÄRISTÖ JA POLITIIKKA

La 27.10., Päärakennus, sali 4

Bioenergian hallinnan käännökset ja markkinoiden rationaliteetti

JARMO KORTELAINEN, jarmo.kortelainen@uef.fi

Itä-Suomen yliopisto

Tarkastelemme ylikansallista ilmastonmuutoksen hallinnan levittäytymistä erilaisiin sosio-ekologisiin konteksteihin ja käytämme esimerkkeinä EU:n bioenergiapolitiikkaa ja Suomea. EU:n bioenergian hallinta ohjaa markkinaistamisen idea. Jäsenvaltioille on annettu tarkat ja velvoittavat uusiutuvan energian tavoitetasot, jotka niiden on saavutettava vuoteen 2020 mennessä. Kukin valtio toteuttaa uusiutuvan energian tavoitettaan omalla tavallaan ja eri keinoin. Yhteistä on kuitenkin se, että tavoitteeseen pyritään uusia markkinoita synnyttämällä. Suomessa pääpaino on bioenergiassa ja erityisesti puun energiakäytön lisäämisessä, mikä on synnyttänyt aivan uudet puumarkkinat. Markkinat ovat menneet myös maan alle, kun aiemmin arvottomista kannoista ja juurista on tullut arvokasta kauppatavaraa energiapuumarkkinoilla. Lähestymme bioenergian hallintaa kääntämisen silmukoiden käsitteellämme.

Tästä näkökulmasta ylikansallinen hallinta tarkoittaa peräkkäisten neuvotteluiden ja laskelmien ketjua, joka kehittää, kuljettaa ja sopeuttaa bioenergian hallintaa erilaisiin sosio-ekologisiin konteksteihin. Hallinta leviää EU:n politiikkasilmukasta kansallisten ja alueellisten silmukoiden kautta markkinoiden eri puolilla toteuttamaksi toiminnaksi. Kukin silmukka kytkee hallintaan erilaisia toimijoita ja sosio-ekologisia ympäristöjä moniaineksisten neuvotteluiden ja laskelmien kautta. Ongelmallinen rationaalisuushyppy tapahtuu, kun ilmastonmuutospolitiikan rationaliteetti vaihtuu markkinoiden rationaliteettiin. Esityksessä pohditaan kantojen ja juurien nostoa koskevan keskustelun avulla ongelmia, joita markkinoiden ulkoisvaikutukset ja hallinnan rationaalitettihyppy aiheuttavat ylikansalliselle bioenergian hallinnalle.